

DOCTOR SOFIA IONESCU – PRIMUM INTER PARES – PRIMA FEMEIE NEUROCHIRURG DIN ROMANIA

Dr. *Sebastian Nicolau* – București

Abstract

Born in Moldavia – the province of origin of so many great cultural and scientific Romanian values – in 1920, in Fălticeni, and recently leaving this world in the beginning of 2008, Sofia Hamilton graduated the Faculty of Medicine Bucharest in 1944, and began her remarkable career in the Hospital of Neurosurgery, even during college – 1943 – coordinated by the famous Professor Dimitri Bagdasar, working in the aforementioned hospital until retirement, covering all the professional degrees, from an extern to a first degree current specialist, head of the ward. Her career, a model of devotion and professionalism, not without obstacles and difficulties, will be shown widely in the paper that is dedicated to her personality.

Keywords: Sofia Ionescu, neurosurgery, history of medicine

Începutul anului 2008 a însemnat pentru medicina românească, prin plecarea în eternitate a Sofiei Ionescu OGREZEANU, pierderea uneia din cele mai ilustre DOAMNE ale științelor medicale din țara noastră. Aceasta cu atât mai mult cu cât este vorba de prima femeie neurochirurg din țara noastră și după câte au dovedit documentele internaționale – și prima femeie din lume în această disciplină de vârf.

Adevărul incontestabil a fost relevant după îndelungate cercetări iatro-istorice de peste 30 de ani, la 17 septembrie 2005 la Congresul Mondial de Neurochirurgie din Maroc (Marakesh) care a confirmat că doamna doctor Sofia Ionescu este prima femeie neurochirurg din lume. Până atunci se credea că dr. Eisenhardt din SUA deține acest titlu de onoare, dar s-a dovedit că aceasta, care a practicat medicina în primele decenii ale secolului XX era anatomo-patolog și nu neurochirurg.

Singură supraviețuitoare, până în momentul recente sale dispariții, a echipei de neurochirurgie (intrată în istoria medicinei românești sub denumirea de “echipa de aur”), din perioada de pionierat (1943-1946), dr. Sofia Ionescu povestea cu neuitată pasiune, despre începutul carierei sale, despre sacrificiile făcute de-a lungul vieții, dar și despre momentele de înălțare profesională sau personale (familiale).

S-a născut la 25 aprilie 1920 la Fălticeni. Tatăl, Constantin OGREZEANU, era casier BNR, iar mama Maria, casnică. Încă din perioada copilăriei, împreună cu sora sa, Constanța, a învățat temeinic legile care i-au fost ghidul întregii vieți: modestia, corectitudinea și respectul față de om.

Clasele primare le-a urmat la Fălticeni (Școala nr. 1), cu cea mai bună învățătoare la acea dată, în oraș. Apoi, a urmat 6 clase de liceu la Gimnaziul de Fete Fălticeni (1931-1937). Auzind de renumita Școală de Fete „Marica Brâncoveanu” s-a hotărât să se mute la București, pentru ultimele clase de liceu (1937-1939), cu dorința de a urma Facultatea de Medicină din Capitala țării. A absolvit liceul printre primele eleve, obținând nota 10 cu distincție la purtare. Învățată de mamă „să fii cuminte și politicoasă cu toată lumea”, aplicase întru totul aceste minunate sfaturi de viață.

S-a hotărât să urmeze profesia de medic încă de la 16 ani. Avea medici în familie și tatăl celei mai bune prietene era un doctor devotat, însă tatăl i-a replicat cu dragoste părintească dar și cu hotărâre: „Menirea fetelor este să fie bune gospodine, să facă o școală de menaj, să învețe un instrument muzical, să învețe limbi străine, să-și facă o cultură generală solidă”. Voința neștrămutată a fetei a convins, însă, ambii părinți care i-au susținut dorința.

Facultatea de Medicină din București a urmat-o între 1939-1945, printre dascălii săi numărându-se Francisc Rainer la anatomie, ca profesor iar ca asistent pe George Emil Palade, viitorul Laureat al premiului Nobel, profesorul Alfred Rusescu la pediatrie, prof. Zolta la parazitologie, profesorul dr. Ionescu Sinești la neurologie și prof. dr. I.T. Niculescu. La cursul acestuia din urmă despre sistemul nervos, studenta Sofia OGREZEANU, a auzit pronunțându-se pentru întâia dată numele profesorului doctor Dimitrie Bagdasar, ca întemeietor al primului serviciu de neurochirurgie din sud-estul Europei, în anul 1935.

Studentia Sofiei OGREZEANU a coincis cu anii celui de-al doilea Război Mondial, fiind nevoită în vacanțele de vară să ajute la îngrijirea răniților repartizați în cele trei spitale din Fălticeni. Tot într-o vacanță de vară, în perioada iunie-octombrie 1943, înaintea anului V de studii, a fost trimisă de Ministerul Sănătății în comuna Baia, județul Suceava ca medic de dispensar rural.

Susținerea concursului de externat din februarie 1943 a fost succedată de numirea în post de intern la serviciul de neurochirurgie, unde se lucra non-stop, datorită răniților de război.

A ales stagiul de neurochirurgie, la spitalul numărul 9, întrucât în anul V studia neurologia și voia să fie bine pregătită în acest domeniu. De fapt, momentul este punctual crucial al vieții profesionale și cruciale al studentei Sofia OGREZEANU.

Decisivă a fost aici întâlnirea cu profesorul Dimitrie BAGDASAR, în alegerea neurochirurgiei, ca specialitate, pentru tot restul vieții, rămânând în acest serviciu 47 de ani (1943-1990), cu tot programul zilnic sever, între orele 5 dimineața, până târziu în noapte, în deosebi în îngrijirea răniților de război, în pavilionul special amenajat. Devotamentul, profesionalitatea și calitățile sale umane, au fost în anul 1948, răsplătite prin Medalia Specială a Crucii Roșii.

Din deceniul 4 al secolului 20 prof. dr. D. BAGDASAR, de formație neurolog, specializat în clinica profesorului Harvey Cushing din Boston, pusese bazele neurochirurgiei din România, având doi secundari, ulterior iluștri, dr. Constantin ARSENI și dr. I. IONESCU. El i-a propus Sofiei OGREZEANU, urmărindu-i atent și scrupulos activitatea, onoarea de a face parte din această echipă, efectuând astfel promovarea primei femei – medic neurochirurg din România. La absolvirea facultății, în anul 1945 aceasta s-a căsătorit cu medical secundar dr. I. IONESCU, și-a susținut doctoratul în ianuarie 1946, iar în februarie a aceluiași an, secundariatul în neurochirurgie.

Din nefericire, în 16 iulie 1946 s-a stins din viață prof. dr. Dimitrie BAGDASAR la doar 53 de ani. De pe patul de suferință, la Breaza, ultimele sale cuvinte către cei 3 colaboratori, au fost: „Faceți totul ca această specialitate să se dezvolte. Să fiți uniți. Continuați ce ați început în același ritm, cu aceeași pasiune și mai ales cu înaltă moralitate”, încredințând conducerea

secției doctorului Constantin ARSENI. Testamentul spiritual al maestrului s-a realizat în timp, încât celebrul neurolog profesorul IONESCU SINEȘTI avea să spună despre secția de neurochirurgie că „nu a fost numai un spital unde se operează, a fost, fără întrerupere și un centru de cercetare științifică”.

Preluând conducerea secției la numai 34 ani și devenind profesor la 52 ani Constantin ARSENI împreună cu I. IONESCU și Sofia IONESCU au traversat cu eforturi greu de imaginat perioada cea mai dificilă a neurochirurgiei românești, punând bazele a tot ce s-a realizat ulterior, până în zilele noastre, devenind model pentru toate țările din Europa de est. Munca lor mergea până la sacrificiul de sine, în cadrul unui program ce începea dimineața la orele 5 și se „termina” târziu în noapte. Exemplul Sofiei IONESCU, și al soțului său, sfârșit prematur este mai mult decât concludent. Timp de 7 ani au locuit în spital, asigurând gardă permanentă, iar 15 ani nu au avut concediu de odihnă. În ce o privește, Sofia IONESCU, pentru cei 2 copii, nu a avut nicio zi de concediu prenatal și doar o lună postnatal.

Cu toate acestea, a găsit timp pentru instruirea tinerilor medici cărora le-a descifrat tainele dificilei sale specialități ca și tehnica explorărilor cranio-cerebrale, și-a luat primariatul în 1954 (atestată de Ministerul Sănătății în 1958), redactarea lucrărilor științifice realizând-o între orele 2-4 noaptea, efectuând în îndelungata-i activitate ca singur autor sau în colaborare, peste 120 articole, publicate în revistele de specialitate în țară și străinătate cu o medie de 2-3 pe an.

Cuvintele profesorului Constantin ARSENI, în dedicația de pe volumul scris în colaborare „Elemente de diagnostic neurochirurgical” apărut în 1958, vorbesc elocvent despre calitățile profesionale ale Sofiei IONESCU: „Distinsului chirurg, doamnei doctor Sofia IONESCU – OGREZEANU, cu cele mai alese considerații”. Această apreciere a fost reiterată și cu ocazia obținerii titlului de cercetător științific gradul II în 1976.

Adaug celor de până acum faptul că doctor Sofia IONESCU a lucrat 25 de ani la secția de tumori cerebrale, împreună cu profesorul Constantin ARSENI, apoi 22 de ani la compresiuni vertebro medulare (neurochirurgia coloanei vertebrale), două din cele mai dificile domenii ale neurochirurgiei.

Spațiul nu ne permite o extensie mai amplă a activității sale, unică în istoria medicinei românești.

Pensionată în 1990 ca urmare a unei operații de cataractă la ochiul stâng și-a continuat preocupările și activitatea științifică ca membru emerit al Academiei de Științe Medicale în 1997 (12 aprilie), în anul 2002 (29 august), fiindu-i echivalat titlul de cercetător științific principal gradul I cu cel de profesor. Tot în 2002, la Seminarul Internațional de Neurochirurgie din zilele de 22-23 noiembrie la Facultatea de Medicină din București cu tema „Actualități în traumatismele vertebro medulare”, a fost considerată un “deschizător de drumuri în traumatologia vertebro medulară”.

Din păcate, în ultimii ani de viață, aproape uitată și în asprele condiții ale unei pensii modeste nu s-a bucurat de o binemerită recunoștință socială și a obștii medicale. Dosarul întocmit la inițiativa unor personalități oneste și a Asociației Medicilor Pensionari din România de a i se acorda titlul de „Doctor Honoris Causa” n-a putut trece de barierele birocratice ale Colegiului Medicilor București, unde a „zăcut” timp de un an, timp în care a survenit, la data de 21 martie 2008 și stingerea din viață, la venerabila vârstă de 88 ani.

Bibliografie

1. Documente din arhiva personală a autorului